

Adatbázisok elmélete 23. előadás

Katona Gyula Y.

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Számítástudományi Tsz.

I. B. 137/b

`kiskat@cs.bme.hu`

`http://www.cs.bme.hu/~kiskat`

2004

Összefüggések az adataegységek között

Eddig nem néztük azt, hogy mik azok az adataegységek, amikre a zárat lehet kérni és kapni. Hallgatólagosan feltettük, hogy ezeket egymástól függetlenül lehet zárolni, nincs közöttük semmi szervezettség, semmi összefüggés.

Összefüggések az adataegységek között

Eddig nem néztük azt, hogy mik azok az adataegységek, amikre a zárat lehet kérni és kapni. Hallgatólagosan feltettük, hogy ezeket egymástól függetlenül lehet zárolni, nincs közöttük semmi szervezettség, semmi összefüggés.

A valóságban két különböző esetben sem alkalmazható ez a megközelítés:

1. Ha az adataegységek egymásba ágyazottak (pl. reláció, blokk, rekord), ekkor még további megkötéseket szeretnénk a zárolásra, az eddigi módszereket ki kell egészíteni.

Összefüggések az adataegységek között

Eddig nem néztük azt, hogy mik azok az adataegységek, amikre a zárat lehet kérni és kapni. Hallgatólagosan feltettük, hogy ezeket egymástól függetlenül lehet zárolni, nincs közöttük semmi szervezettség, semmi összefüggés.

A valóságban két különböző esetben sem alkalmazható ez a megközelítés:

1. Ha az adataegységek egymásba ágyazottak (pl. reláció, blokk, rekord), ekkor még további megkötéseket szeretnénk a zárolásra, az eddigi módszereket ki kell egészíteni.
2. Ha tudjuk, hogy egymáshoz képest hogyan helyezkednek el az adataegységek a tárolási struktúrában, akkor jobb módszereket találhatunk, mint az eddigiek, illetve láthatjuk, hogy valamilyen eddig tanult módszer biztosan előnytelen lesz. Ez lesz például a B-fában tárolt adatok esete.

Adatbáziselemekből álló hierarchiák

A valóságban zárolhatunk teljes relációkat, de zárolhatjuk külön-külön ezek egyes blokkjait, sőt sorait is.

Adatbáziselemekből álló hierarchiák

A valóságban zárolhatunk teljes relációkat, de zárolhatjuk külön-külön ezek egyes blokkjait, sőt sorait is.

Minél nagyobb egységre rakunk zárat, annál könnyebb lesz a záradminisztráció, de annál több lesz a zárfeloldásra várás is és ezzel együtt a holtpon.

Adatbáziselemekből álló hierarchiák

A valóságban zárolhatunk teljes relációkat, de zárolhatjuk külön-külön ezek egyes blokkjait, sőt sorait is.

Minél nagyobb egységre rakunk zárat, annál könnyebb lesz a záradminisztráció, de annál több lesz a zárfeloldásra várás is és ezzel együtt a holtpon.

Alkalmazástól függ, hogy mi éri meg jobban, de egy valami mindig közös: Elvárjuk azt, hogy ha az A adategység egy reláció, B pedig ennek egy blokkja, akkor az A -ra rakott zár zárolja B -t is, azaz pl. az egyszerű tranzakciómodellben ne lehessen $l_j(B)$ -t kapni, ha $l_i(A)$ után még nem volt $u_i(A)$.

Adatbáziselemekből álló hierarchiák

A valóságban zárolhatunk teljes relációkat, de zárolhatjuk külön-külön ezek egyes blokkjait, sőt sorait is.

Minél nagyobb egységre rakunk zárat, annál könnyebb lesz a záradminisztráció, de annál több lesz a zárfeloldásra várás is és ezzel együtt a holtpon.

Alkalmazástól függ, hogy mi éri meg jobban, de egy valami mindig közös: Elvárjuk azt, hogy ha az A adategység egy reláció, B pedig ennek egy blokkja, akkor az A -ra rakott zár zárolja B -t is, azaz pl. az egyszerű tranzakciómodellben ne lehessen $l_j(B)$ -t kapni, ha $l_i(A)$ után még nem volt $u_i(A)$. Ezt az eddigi technika még nem biztosítja, eddig ilyen összefüggéseket nem is vettünk figyelembe.

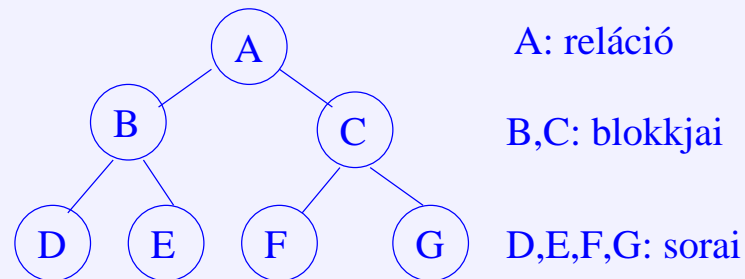
Adatbáziselemekből álló hierarchiák

A valóságban zárolhatunk teljes relációkat, de zárolhatjuk külön-külön ezek egyes blokkjait, sőt sorait is.

Minél nagyobb egységre rakunk zárat, annál könnyebb lesz a záradminisztráció, de annál több lesz a zárfeloldásra várás is és ezzel együtt a holtpont.

Alkalmazástól függ, hogy mi éri meg jobban, de egy valami mindig közös: Elvárjuk azt, hogy ha az A adategység egy reláció, B pedig ennek egy blokkja, akkor az A -ra rakott zár zárolja B -t is, azaz pl. az egyszerű tranzakciómodellben ne lehessen $l_j(B)$ -t kapni, ha $l_i(A)$ után még nem volt $u_i(A)$. Ezt az eddigi technika még nem biztosítja, eddig ilyen összefüggéseket nem is vettünk figyelembe.

Egy ilyen lehetséges hierarchikus helyzet:

Figyelmeztető zármodell

Cél: olyan sorosítható ütemezés kikényszerítése, ami még az adategységek közötti hierarchiát is figyelembe veszi. Ez a hierarchia egy fával adott.

Figyelmeztető zármodell

Cél: olyan sorosítható ütemezés kikényszerítése, ami még az adategységek közötti hierarchiát is figyelembe veszi. Ez a hierarchia egy fával adott.

Egyszerű változat esetén háromféle zárművelet lesz: (lényegében az egyszerű tranzakciómodellnek felel meg):

Figyelmeztető zármodell

Cél: olyan sorosítható ütemezés kikényszerítése, ami még az adategységek közötti hierarchiát is figyelembe veszi. Ez a hierarchia egy fával adott.

Egyszerű változat esetén háromféle zárművelet lesz: (lényegében az egyszerű tranzakciómodellnek felel meg):

- **$LOCK_i(A)$:** T_i zárolja A -t (explicit lock) és minden leszármazottját (implicit lock), kizárólagosan, azaz ezek után más tranzakció se A -ra, se ennek leszármazottjára nem kaphat zárat.

Figyelmeztető zármodell

Cél: olyan sorosítható ütemezés kikényszerítése, ami még az adataegységek közötti hierarchiát is figyelembe veszi. Ez a hierarchia egy fával adott.

Egyszerű változat esetén háromféle zárművelet lesz: (lényegében az egyszerű tranzakciómodellnek felel meg):

- **$LOCK_i(A)$:** T_i zárolja A -t (explicit lock) és minden leszármazottját (implicit lock), kizárólagosan, azaz ezek után más tranzakció se A -ra, se ennek leszármazottjára nem kaphat zárat.
- **$WARN_i(A)$:** T_i figyelmeztetést rak A -ra (gyerekeire nem), ez annak jelzésére szolgál, hogy T_i majd zárat akar kapni A valamely leszármazottjára

Figyelmeztető zármodell

Cél: olyan sorosítható ütemezés kikényszerítése, ami még az adataegységek közötti hierarchiát is figyelembe veszi. Ez a hierarchia egy fával adott.

Egyszerű változat esetén háromféle zárművelet lesz: (lényegében az egyszerű tranzakciómodellnek felel meg):

- **$LOCK_i(A)$:** T_i zárolja A -t (explicit lock) és minden leszármazottját (implicit lock), kizárólagosan, azaz ezek után más tranzakció se A -ra, se ennek leszármazottjára nem kaphat zárat.
- **$WARN_i(A)$:** T_i figyelmeztetést rak A -ra (gyerekeire nem), ez annak jelzésére szolgál, hogy T_i majd zárat akar kapni A valamely leszármazottjára
- **$UNLOCK_i(A)$:** felszabadítja az A -ra rakott $LOCK$ -ot és $WARN$ -t, az implicit zár is lekerül A leszármazottjairól

A zárok használata

1. Az i -edik tranzakció, T_i , csak akkor olvashatja vagy írhatja az A adataegységet, ha előtte zárat kért és kapott rá ($LOCK_i(A)$ vagy $LOCK_i A$ valamelyik ősén) és ezt a zárat még azóta nem engedte fel.

A zárok használata

1. Az i -edik tranzakció, T_i , csak akkor olvashatja vagy írhatja az A adataegységet, ha előtte zárat kért és kapott rá ($LOCK_i(A)$ vagy $LOCK_i A$ valamelyik ősén) és ezt a zárat még azóta nem engedte fel.
2. $LOCK_i(A)$ és $WARN_i(A)$ után mindig van $UNLOCK_i(A)$.

A zárok használata

1. Az i -edik tranzakció, T_i , csak akkor olvashatja vagy írhatja az A adategységet, ha előtte zárat kért és kapott rá ($LOCK_i(A)$ vagy $LOCK_i A$ valamelyik ősén) és ezt a zárat még azóta nem engedte fel.
2. $LOCK_i(A)$ és $WARN_i(A)$ után mindig van $UNLOCK_i(A)$.
3. Ha $LOCK_i$ van A -n, akkor se $WARN_j$ se $LOCK_j$ nem kerülhet már rá (ha $j \neq i$), de két különböző tranzakciónak lehet $WARN$ -ja ugyanott. Vagyis a kompatibilitási mátrix:

	LOCK	WARN
LOCK	N	N
WARN	N	I

A figyelmeztető protokoll

A T_i tranzakció követi a figyelmeztető protokollt, ha zárkérései a fentiekén kívül még a következőket is tudják:

(a) T_i első zárkérése $WARN_i$ vagy $LOCK_i$ a gyökérre

A figyelmeztető protokoll

A T_i tranzakció követi a figyelmeztető protokollt, ha zárkérései a fentiekén kívül még a következőket is tudják:

- (a) T_i első zárkérése $WARN_i$ vagy $LOCK_i$ a gyökérre
- (b) Ezután $LOCK_i$ vagy $WARN_i$ csak akkor kérhető egy adategységre, ha $WARN_i$ már van az apján.

A figyelmeztető protokoll

A T_i tranzakció követi a figyelmeztető protokollt, ha zárkérései a fentiekén kívül még a következőket is tudják:

- (a) T_i első zárkérése $WARN_i$ vagy $LOCK_i$ a gyökérre
- (b) Ezután $LOCK_i$ vagy $WARN_i$ csak akkor kérhető egy adataegységre, ha $WARN_i$ már van az apján.
- (c) $UNLOCK_i$ csak akkor kérhető egy adataegységre, ha már nincs sem explicit $LOCK_i$, sem $WARN_i$ az adataegység leszármazottjain

A figyelmeztető protokoll

A T_i tranzakció követi a figyelmeztető protokollt, ha zárkérései a fentiekén kívül még a következőket is tudják:

- (a) T_i első zárkérése $WARN_i$ vagy $LOCK_i$ a gyökérre
- (b) Ezután $LOCK_i$ vagy $WARN_i$ csak akkor kérhető egy adataegységre, ha $WARN_i$ már van az apján.
- (c) $UNLOCK_i$ csak akkor kérhető egy adataegységre, ha már nincs sem explicit $LOCK_i$, sem $WARN_i$ az adataegység leszármazottjain
- (d) **Kétfázisú zárkérés van:** $UNLOCK_i$ után nincs se $LOCK_i$, se $WARN_i$.

A figyelmeztető protokoll

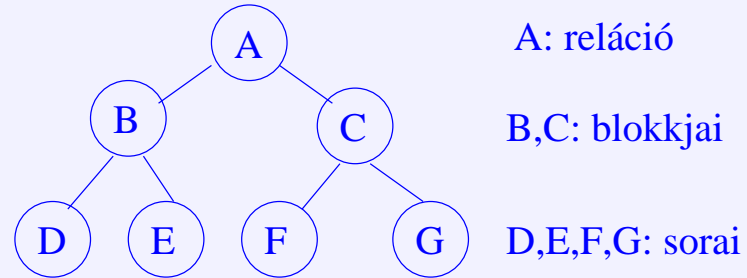
A T_i tranzakció követi a figyelmeztető protokollt, ha zárkérései a fentiekén kívül még a következőket is tudják:

- (a) T_i első zárkérése $WARN_i$ vagy $LOCK_i$ a gyökérre
- (b) Ezután $LOCK_i$ vagy $WARN_i$ csak akkor kérhető egy adataegységre, ha $WARN_i$ már van az apján.
- (c) $UNLOCK_i$ csak akkor kérhető egy adataegységre, ha már nincs sem explicit $LOCK_i$, sem $WARN_i$ az adataegység leszármazottjain
- (d) **Kétfázisú zárkérés van:** $UNLOCK_i$ után nincs se $LOCK_i$, se $WARN_i$.

Az (a) és (b) pontok miatt a zárkérések felülről lefelé kúsznak a fában, a zárelengedések pedig a (c) miatt alulról felfele mennek az egyes tranzakciók esetén.

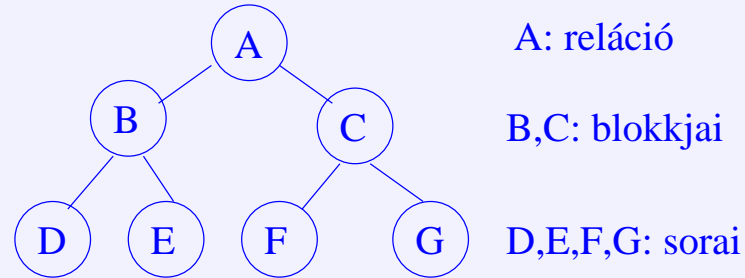
Példa

Az adategységek hierarchiája legyen (mint előbb):

Példa

Az adataegységek hierarchiája legyen (mint előbb):

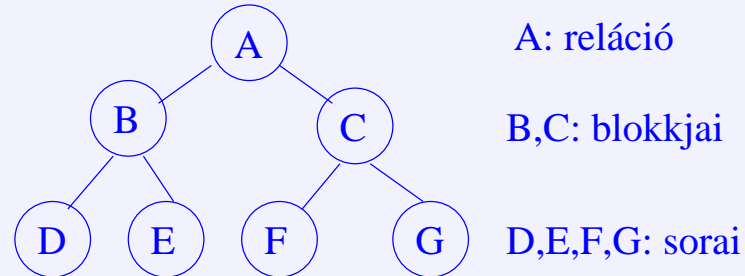
Az alábbi zárkérésekből és zárelengedésekből álló sorozat legális és mindhárom tranzakció követi a figyelmeztető protokollt.

**$WARN_1(A)$, $WARN_2(A)$, $WARN_3(A)$, $WARN_1(B)$, $LOCK_2(C)$, $LOCK_1(D)$,
 $UNLOCK_2(C)$, $UNLOCK_1(D)$, $UNLOCK_2(A)$, $UNLOCK_1(B)$, $LOCK_3(B)$, $WARN_3(C)$,
 $LOCK_3(F)$, $UNLOCK_1(A)$, $UNLOCK_3(B)$, $UNLOCK_3(F)$, $UNLOCK_3(C)$, $UNLOCK_3(A)$**

Példa

Az adataegységek hierarchiája legyen (mint előbb):

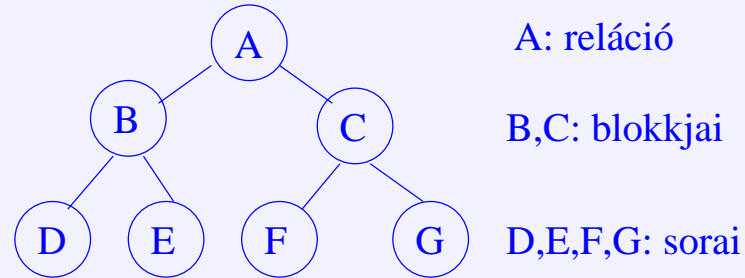
Az alábbi zárkérésekből és zárelengedésekből álló sorozat legális és mindhárom tranzakció követi a figyelmeztető protokollt.

**$WARN_1(A)$, $WARN_2(A)$, $WARN_3(A)$, $WARN_1(B)$, $LOCK_2(C)$, $LOCK_1(D)$,
 $UNLOCK_2(C)$, $UNLOCK_1(D)$, $UNLOCK_2(A)$, $UNLOCK_1(B)$, $LOCK_3(B)$, $WARN_3(C)$,
 $LOCK_3(F)$, $UNLOCK_1(A)$, $UNLOCK_3(B)$, $UNLOCK_3(F)$, $UNLOCK_3(C)$, $UNLOCK_3(A)$**

Azért legális, mert minden LOCK és WARN fel van engedve később és egyszerre csak több WARN van ugyanott, más nem.

Példa

Az adataegységek hierarchiája legyen (mint előbb):

Az alábbi zárkérésekből és zárelengedésekből álló sorozat legális és mindhárom tranzakció követi a figyelmeztető protokollt.

$WARN_1(A)$, $WARN_2(A)$, $WARN_3(A)$, $WARN_1(B)$, $LOCK_2(C)$, $LOCK_1(D)$,
 $UNLOCK_2(C)$, $UNLOCK_1(D)$, $UNLOCK_2(A)$, $UNLOCK_1(B)$, $LOCK_3(B)$, $WARN_3(C)$,
 $LOCK_3(F)$, $UNLOCK_1(A)$, $UNLOCK_3(B)$, $UNLOCK_3(F)$, $UNLOCK_3(C)$, $UNLOCK_3(A)$

Azért legális, mert minden LOCK és WARN fel van engedve később és egyszerre csak több WARN van ugyanott, más nem.

A tranzakciók zárkérései pedig egyrészt 2PL szerint mennek, másrészt a zárkérések a fában felülről lefele mennek, a zárelengedések pedig alulról felfele.

Figyelmeztető protokoll II.

A figyelmeztető protokollra igaz az alábbi tétel:

Tétel. *Ha a figyelmeztető zármodellben, egy legális ütemezésben minden tranzakció követi a figyelmeztető protokollt, akkor az ütemezés sorosítható és soha nem lesz egyszerre két különböző tranzakciónak zárja (se explicit, se implicit) ugyanazon az adategységen.*

Figyelmeztető protokoll II.

A figyelmeztető protokollra igaz az alábbi tétel:

Tétel. *Ha a figyelmeztető zármodellben, egy legális ütemezésben minden tranzakció követi a figyelmeztető protokollt, akkor az ütemezés sorosítható és soha nem lesz egyszerre két különböző tranzakciónak zárja (se explicit, se implicit) ugyanazon az adategységen.*

Bizonyítás: A sorosíthatóságot a kétfázisúság biztosítja (pontosabban nem bizonyítjuk).

Figyelmeztető protokoll II.

A figyelmeztető protokollra igaz az alábbi tétel:

Tétel. *Ha a figyelmeztető zármodellben, egy legális ütemezésben minden tranzakció követi a figyelmeztető protokollt, akkor az ütemezés sorosítható és soha nem lesz egyszerre két különböző tranzakciónak zárja (se explicit, se implicit) ugyanazon az adategységen.*

Bizonyítás: A sorosíthatóságot a kétfázisúság biztosítja (pontosabban nem bizonyítjuk).

Zárkonfliktus pedig azért nem lesz, mert

- Két különböző tranzakciónak explicit LOCK-ja nem lehet soha ugyanott, ha az ütemezés legális.

Figyelmeztető protokoll II.

A figyelmeztető protokollra igaz az alábbi tétel:

Tétel. *Ha a figyelmeztető zármodellben, egy legális ütemezésben minden tranzakció követi a figyelmeztető protokollt, akkor az ütemezés sorosítható és soha nem lesz egyszerre két különböző tranzakciónak zárja (se explicit, se implicit) ugyanazon az adategységen.*

Bizonyítás: A sorosíthatóságot a kétfázisúság biztosítja (pontosabban nem bizonyítjuk).

Zárkonfliktus pedig azért nem lesz, mert

- Két különböző tranzakciónak explicit LOCK-ja nem lehet soha ugyanott, ha az ütemezés legális.
- Egy explicit és egy implicit LOCK (két különböző tranzakciótól) nem lehet ugyanott: nem lehet, hogy egy A adatelemen $LOCK_i$ van és ezzel egyidejűleg egy leszármazottján (akin így implicit T_i lock van) van $LOCK_j$ is, mert ekkor A -n $WARN_j$ -nek is kell lennie, de az nem lehet egy legális ütemezésben.

Figyelmeztető protokoll II.

A figyelmeztető protokollra igaz az alábbi tétel:

Tétel. *Ha a figyelmeztető zármodellben, egy legális ütemezésben minden tranzakció követi a figyelmeztető protokollt, akkor az ütemezés sorosítható és soha nem lesz egyszerre két különböző tranzakciónak zárja (se explicit, se implicit) ugyanazon az adategységen.*

Bizonyítás: A sorosíthatóságot a kétfázisúság biztosítja (pontosabban nem bizonyítjuk).

Zárkonfliktus pedig azért nem lesz, mert

- Két különböző tranzakciónak explicit LOCK-ja nem lehet soha ugyanott, ha az ütemezés legális.
- Egy explicit és egy implicit LOCK (két különböző tranzakciótól) nem lehet ugyanott: nem lehet, hogy egy A adatelemen $LOCK_i$ van és ezzel egyidejűleg egy leszármazottján (akin így implicit T_i lock van) van $LOCK_j$ is, mert ekkor A -n $WARN_j$ -nek is kell lennie, de az nem lehet egy legális ütemezésben.
- Két különböző tranzakciónak implicit LOCK-ja sem lehet ugyanazon a C adategységen, mert ekkor C két különböző felmenőjén a két különböző tranzakció két LOCK-jának kellene lennie, ami az előző pont értelmében nem lehet.

Figyelmeztető protokoll II.

A figyelmeztető protokollra igaz az alábbi tétel:

Tétel. *Ha a figyelmeztető zármódban, egy legális ütemezésben minden tranzakció követi a figyelmeztető protokollt, akkor az ütemezés sorosítható és soha nem lesz egyszerre két különböző tranzakciónak zárja (se explicit, se implicit) ugyanazon az adategységen.*

Bizonyítás: A sorosíthatóságot a kétfázisúság biztosítja (pontosabban nem bizonyítjuk).

Zárkonfliktus pedig azért nem lesz, mert

- Két különböző tranzakciónak explicit LOCK-ja nem lehet soha ugyanott, ha az ütemezés legális.
- Egy explicit és egy implicit LOCK (két különböző tranzakciótól) nem lehet ugyanott: nem lehet, hogy egy A adatelemen $LOCK_i$ van és ezzel egyidejűleg egy leszármazottján (akin így implicit T_i lock van) van $LOCK_j$ is, mert ekkor A -n $WARN_j$ -nek is kell lennie, de az nem lehet egy legális ütemezésben.
- Két különböző tranzakciónak implicit LOCK-ja sem lehet ugyanazon a C adategységen, mert ekkor C két különböző felmenőjén a két különböző tranzakció két LOCK-jának kellene lennie, ami az előző pont értelmében nem lehet.

Megjegyzés: Lehetne bonyolultabb zármód esetén is nézni figyelmeztető zárolást és figyelmeztető protokollt (az RLOCK/WLOCK modelnek megfelelően): lenne külön írási és olvasási figyelmeztetés is.

B-fában tárolt adategységek

Tekintsük most azt a helyzetet, amikor a zárolható adategységek egy fa csúcsaiban helyezkednek el, de a fa most nem az adategységek egymásba ágyazottságát mutatja (az adategységek most diszjunktak), hanem azt, hogy hogyan lehet elérni az adatokat.

B-fában tárolt adategységek

Tekintsük most azt a helyzetet, amikor a zárolható adategységek egy fa csúcsaiban helyezkednek el, de a fa most nem az adategységek egymásba ágyazottságát mutatja (az adategységek most diszjunktak), hanem azt, hogy hogyan lehet elérni az adatokat.

Például a B-fa esetén a levelekhez csak úgy juthatunk el, ha a gyökértől indulva végigjárunk egy lefele vezető utat. Ahhoz, hogy beolvashassuk azt a levelet, ami nekünk kell, előtte be kell olvasnunk az összes felmenőjét (és ha csúcsvágás vagy csúcsösszevonás úgy kívánja, írunk is kell őket).

B-fában tárolt adategységek

Tekintsük most azt a helyzetet, amikor a zárolható adategységek egy fa csúcsaiban helyezkednek el, de a fa most nem az adategységek egymásba ágyazottságát mutatja (az adategységek most diszjunktak), hanem azt, hogy hogyan lehet elérni az adatokat.

Például a B-fa esetén a levelekhez csak úgy juthatunk el, ha a gyökértől indulva végigjárunk egy lefele vezető utat. Ahhoz, hogy beolvashassuk azt a levelet, ami nekünk kell, előtte be kell olvasnunk az összes felmenőjét (és ha csúcsvágás vagy csúcsösszevonás úgy kívánja, írunk is kell őket).

Ilyenkor a szokásos technikák mennek ugyan, de nagyon előnytelenek lehetnek. Például a 2PL esetén egész addig kell tartani a zárat a gyökéren, amíg le nem értünk a levélhez, ami indokolatlanul sok várakozáshoz vezet.

B-fában tárolt adategységek

Tekintsük most azt a helyzetet, amikor a zárolható adategységek egy fa csúcsaiban helyezkednek el, de a fa most nem az adategységek egymásba ágyazottságát mutatja (az adategységek most diszjunktak), hanem azt, hogy hogyan lehet elérni az adatokat. Például a B-fa esetén a levelekhez csak úgy juthatunk el, ha a gyökértől indulva végigjárunk egy lefele vezető utat. Ahhoz, hogy beolvashassuk azt a levelet, ami nekünk kell, előtte be kell olvasnunk az összes felmenőjét (és ha csúcsvágás vagy csúcsösszevonás úgy kívánja, írunk is kell őket).

Ilyenkor a szokásos technikák mennek ugyan, de nagyon előnytelenek lehetnek. Például a 2PL esetén egész addig kell tartani a zárat a gyökéren, amíg le nem értünk a levélhez, ami indokolatlanul sok várakozáshoz vezet.

Kéne másik módszer, ami ebben a speciális esetben biztosítja a sorosíthatóságot, de nem olyan szigorú, mint a 2PL. Ez lesz a faprotokoll.

Faprotokoll

Egyszerű tranzakciómodellben vagyunk (de ezt is lehetne RLOCK/WLOCK modellre kibővíteni), azaz

- egy zár van csak, ezt meg kell kapni íráshoz és olvasáshoz is
- zár után mindig van UNLOCK
- nincs két különböző tranzakciónak zárja ugyanott

Faprotokoll

Egyszerű tranzakciómodellben vagyunk (de ezt is lehetne RLOCK/WLOCK modellre kibővíteni), azaz

- egy zár van csak, ezt meg kell kapni íráshoz és olvasáshoz is
- zár után mindig van UNLOCK
- nincs két különböző tranzakciónak zárja ugyanott

A T_i tranzakció követi a faprotokollt, ha

1. Az első zárat bárhova elhelyezheti.

Faprotokoll

Egyszerű tranzakciómodellben vagyunk (de ezt is lehetne RLOCK/WLOCK modellre kibővíteni), azaz

- egy zár van csak, ezt meg kell kapni íráshoz és olvasáshoz is
- zár után mindig van UNLOCK
- nincs két különböző tranzakciónak zárja ugyanott

A T_i tranzakció követi a faprotokollt, ha

1. Az első zárat bárhova elhelyezheti.
2. A későbbiekben azonban csak akkor kaphat zárat A -n, ha ekkor zárja van A apján.

Faprotokoll

Egyszerű tranzakciómodellben vagyunk (de ezt is lehetne RLOCK/WLOCK modellre kibővíteni), azaz

- egy zár van csak, ezt meg kell kapni íráshoz és olvasáshoz is
- zár után mindig van UNLOCK
- nincs két különböző tranzakciónak zárja ugyanott

A T_i tranzakció követi a faprotokollt, ha

1. Az első zárat bárhova elhelyezheti.
2. A későbbiekben azonban csak akkor kaphat zárat A -n, ha ekkor zárja van A apján.
3. Zárat bármikor fel lehet oldani (nem 2PL).

Faprotokoll

Egyszerű tranzakciómodellben vagyunk (de ezt is lehetne RLOCK/WLOCK modellre kibővíteni), azaz

- egy zár van csak, ezt meg kell kapni íráshoz és olvasáshoz is
- zár után mindig van UNLOCK
- nincs két különböző tranzakciónak zárja ugyanott

A T_i tranzakció követi a faprotokollt, ha

1. Az első zárat bárhova elhelyezheti.
2. A későbbiekben azonban csak akkor kaphat zárat A -n, ha ekkor zárja van A apján.
3. Zárat bármikor fel lehet oldani (nem 2PL).
4. Nem lehet újrazárolni, azaz ha T_i elengedte egy A adataegység zárját, akkor később nem kérhet rá újra (még akkor sem, ha A apján még megvan a zárja).

Faprotokoll

Egyszerű tranzakciómodellben vagyunk (de ezt is lehetne RLOCK/WLOCK modellre kibővíteni), azaz

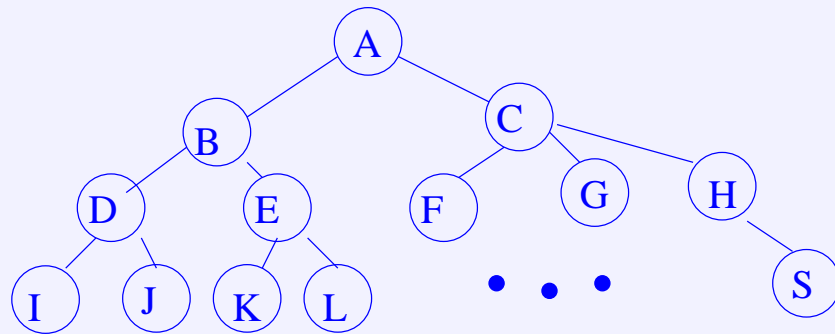
- egy zár van csak, ezt meg kell kapni íráshoz és olvasáshoz is
- zár után mindig van UNLOCK
- nincs két különböző tranzakciónak zárja ugyanott

A T_i tranzakció követi a faprotokollt, ha

1. Az első zárat bárhova elhelyezheti.
2. A későbbiekben azonban csak akkor kaphat zárat A -n, ha ekkor zárja van A apján.
3. Zárat bármikor fel lehet oldani (nem 2PL).
4. Nem lehet újrazárolni, azaz ha T_i elengedte egy A adataegység zárját, akkor később nem kérhet rá újra (még akkor sem, ha A apján még megvan a zárja).

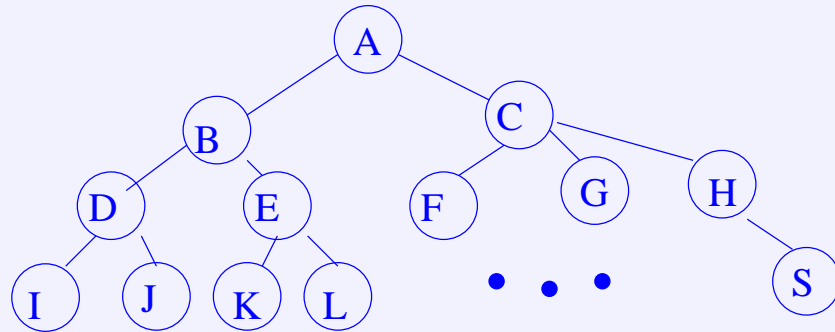
Tétel. (*Bizonyítás nélkül*) Ha minden tranzakció követi a faprotokollt egy legális ütemezésben, akkor az ütemezés sorosítható lesz, noha nem feltétlenül lesz 2PL.

Példa

Tekintsük ezt a B_3 -fát. Az A-tól H-ig levő adategységek a fa belső csúcsai, itt mutatók és keresést segítő kulcsok vannak, a levelekben (I-től S-ig) pedig a keresési kulcs szerint rendezetten vannak a tárolt adatok, amik között keresünk. Most feltesszük, hogy egy levélben egy tárolt elem van.

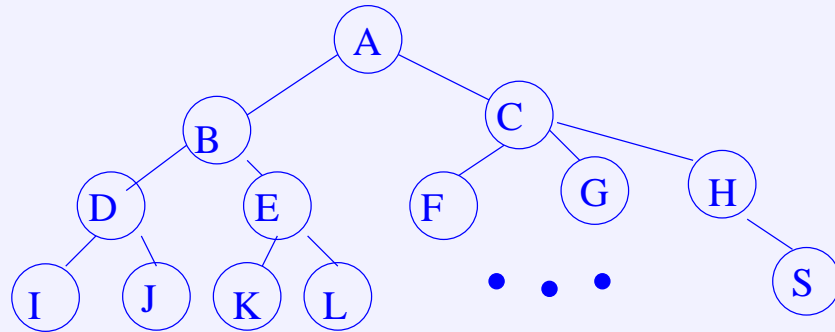
Példa

Tekintsük ezt a B_3 -fát. Az A-tól H-ig levő adategységek a fa belső csúcsai, itt mutatók és keresést segítő kulcsok vannak, a levelekben (I-től S-ig) pedig a keresési kulcs szerint rendezetten vannak a tárolt adatok, amik között keresünk. Most feltesszük, hogy egy levélben egy tárolt elem van.

Ha mondjuk az *I*-ben, *J*-ben és *K*-ban tárolt elemek keresési kulcsa **1**, **3** és **10**, és be akarunk szűrni egy olyan elemet, ahol a kulcs értéke **4**, akkor először olvasni kell *A*-t, *B*-t és *D*-t, majd írni is kell *D*-t.

Példa

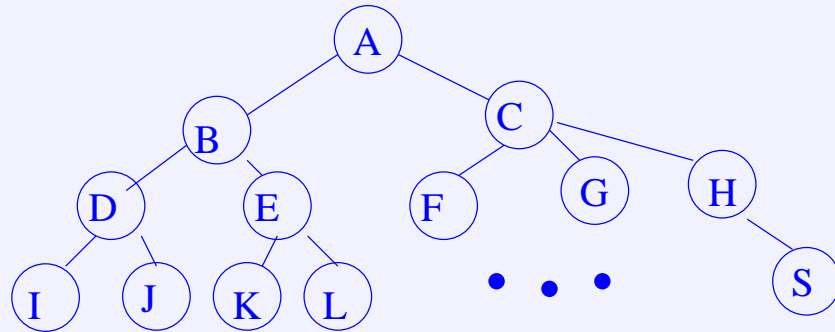
Tekintsük ezt a B_3 -fát. Az A-tól H-ig levő adategységek a fa belső csúcsai, itt mutatók és keresést segítő kulcsok vannak, a levelekben (I-től S-ig) pedig a keresési kulcs szerint rendezetten vannak a tárolt adatok, amik között keresünk. Most feltesszük, hogy egy levélben egy tárolt elem van.

Ha mondjuk az *I*-ben, *J*-ben és *K*-ban tárolt elemek keresési kulcsa **1, 3 és 10**, és be akarunk szűrni egy olyan elemet, ahol a kulcs értéke 4, akkor először olvasni kell *A*-t, *B*-t és *D*-t, majd írni is kell *D*-t.

Ekkor a megfelelő (faprotokoll szerinti, legális) ütemezés eleje

$LOCK_i(A)$, $LOCK_i(B)$, $UNLOCK_i(A)$ mert *B* beolvasása után látjuk, hogy neki csak két gyereke van, ha kell is csúcsvágás, az *A*-t biztos nem érinti, *A*-t nem kell majd írni. Csak addig kellett fogni *A*-n a zárat, amíg *B*-re is megkaptuk.

Példa

Tekintsük ezt a B_3 -fát. Az A-tól H-ig levő adategységek a fa belső csúcsai, itt mutatók és keresést segítő kulcsok vannak, a levelekben (I-től S-ig) pedig a keresési kulcs szerint rendezetten vannak a tárolt adatok, amik között keresünk. Most feltesszük, hogy egy levélben egy tárolt elem van.

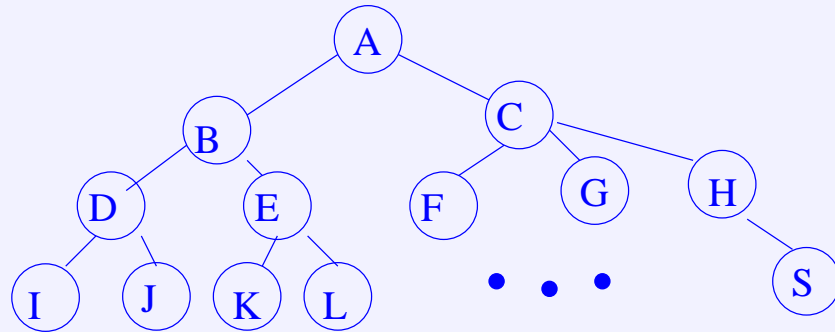
Ha mondjuk az *I*-ben, *J*-ben és *K*-ban tárolt elemek keresési kulcsa **1, 3 és 10**, és be akarunk szűrni egy olyan elemet, ahol a kulcs értéke **4**, akkor először olvasni kell *A*-t, *B*-t és *D*-t, majd írni is kell *D*-t.

Ekkor a megfelelő (faprotokoll szerinti, legális) ütemezés eleje

$LOCK_i(A)$, $LOCK_i(B)$, $UNLOCK_i(A)$ mert *B* beolvasása után látjuk, hogy neki csak két gyereke van, ha kell is csúcsvágás, az *A*-t biztos nem érinti, *A*-t nem kell majd írni. Csak addig kellett fogni *A*-n a zárat, amíg *B*-re is megkaptuk.

Ezután $LOCK_i(D)$, $UNLOCK_i(B)$, mert látjuk, hogy *D*-nek csak két gyereke van, ezért *B*-t biztos nem kell írni.

Példa

Tekintsük ezt a B_3 -fát. Az A-tól H-ig levő adategységek a fa belső csúcsai, itt mutatók és keresést segítő kulcsok vannak, a levelekben (I-től S-ig) pedig a keresési kulcs szerint rendezetten vannak a tárolt adatok, amik között keresünk. Most feltesszük, hogy egy levélben egy tárolt elem van.

Ha mondjuk az *I*-ben, *J*-ben és *K*-ban tárolt elemek keresési kulcsa **1, 3 és 10**, és be akarunk szűrni egy olyan elemet, ahol a kulcs értéke **4**, akkor először olvasni kell *A*-t, *B*-t és *D*-t, majd írni is kell *D*-t.

Ekkor a megfelelő (faprotokoll szerinti, legális) ütemezés eleje

$LOCK_i(A)$, $LOCK_i(B)$, $UNLOCK_i(A)$ mert *B* beolvasása után látjuk, hogy neki csak két gyereke van, ha kell is csúcsvágás, az *A*-t biztos nem érinti, *A*-t nem kell majd írni. Csak addig kellett fogni *A*-n a zárat, amíg *B*-re is megkaptuk.

Ezután $LOCK_i(D)$, $UNLOCK_i(B)$, mert látjuk, hogy *D*-nek csak két gyereke van, ezért *B*-t biztos nem kell írni.

Innen tovább: $UNLOCK_i(D)$, amikor már megtörtént az új levél beszúrása és *D*-ben is beállítottuk a mutatókat.

Példa II.

Tanulság:

- Faprotokoll szerint ment az ütemezés $\Rightarrow$ jó lesz
- Nem 2PL és ezzel nyertünk is sokat, mert amint megvolt $UNLOCK_i(A)$, akkor rögtön indulhat a következő beszúrás, ha az a fa jobb oldali ágán fut le. Ha 2PL lett volna, akkor $LOCK_i(D)$ -ig kellene várni ezzel.

Sorosíthatóság időbélyegekkel

Eddig a zárat vizsgáltuk, mint egy lehetséges technikát a sorosíthatóság kikényszerítésére.

Másik lehetőség: **időbélyeges tranzakciókezelés.**

Sorosíthatóság időbélyegekkel

Eddig a zárat vizsgáltuk, mint egy lehetséges technikát a sorosíthatóság kikényszerítésére.

Másik lehetőség: **időbélyeges tranzakciókezelés**.

Ez optimistább, illetve agresszívabb, mint a zárok használata: hagyja a tranzakciókat szabadon futni (ellentétben a zároknál látott protokollokkal), de ha baj lenne, akkor agresszívan közbelép (**ABORT**).

Sorosíthatóság időbélyegekkel

Eddig a zárat vizsgáltuk, mint egy lehetséges technikát a sorosíthatóság kikényszerítésére.

Másik lehetőség: **időbélyeges tranzakciókezelés**.

Ez optimistább, illetve agresszívabb, mint a zárok használata: hagyja a tranzakciókat szabadon futni (ellentétben a zároknál látott protokollokkal), de ha baj lenne, akkor agresszívan közbelép (**ABORT**).

Akkor jó, ha ritkán lesz **ABORT**, ha valószínűleg kevés lesz a sorosítási probléma.

Sorosíthatóság időbélyegekkel

Eddig a zárat vizsgáltuk, mint egy lehetséges technikát a sorosíthatóság kikényszerítésére.

Másik lehetőség: **időbélyeges tranzakciókezelés**.

Ez optimistább, illetve agresszívabb, mint a zárok használata: hagyja a tranzakciókat szabadon futni (ellentétben a zároknál látott protokollokkal), de ha baj lenne, akkor agresszívan közbelép (**ABORT**).

Akkor jó, ha ritkán lesz **ABORT**, ha valószínűleg kevés lesz a sorosítási probléma.

Fő elv: minden tranzakciónak van egy időbélyege: $t(T_i)$ a T_i tranzakcióé. Az időbélyegek egyediek, növekvő sorrendben adja ki őket az ütemező, ahogy indulnak a tranzakciók.

Sorosíthatóság időbélyegekkel

Eddig a zárat vizsgáltuk, mint egy lehetséges technikát a sorosíthatóság kikényszerítésére.

Másik lehetőség: **időbélyeges tranzakciókezelés**.

Ez optimistább, illetve agresszívabb, mint a zárok használata: hagyja a tranzakciókat szabadon futni (ellentétben a zároknál látott protokollokkal), de ha baj lenne, akkor agresszívan közbelép (**ABORT**).

Akkor jó, ha ritkán lesz **ABORT**, ha valószínűleg kevés lesz a sorosítási probléma.

Fő elv: minden tranzakciónak van egy időbélyege: $t(T_i)$ a T_i tranzakcióé. Az időbélyegek egyediek, növvő sorrendben adja ki őket az ütemező, ahogy indulnak a tranzakciók.

Az ütemező célja: az időbélyegek növvő sorrendjéhez tartozó soros ütemezéssel azonos hatású ütemezést enged csak lefutni, minden olyan kérést letilt (és a megfelelő tranzakciót **ABORT**-álja), ami ez ellen tesz.

Sorosíthatóság időbélyegekkel

Eddig a zárat vizsgáltuk, mint egy lehetséges technikát a sorosíthatóság kikényszerítésére.

Másik lehetőség: **időbélyeges tranzakciókezelés**.

Ez optimistább, illetve agresszívabb, mint a zárok használata: hagyja a tranzakciókat szabadon futni (ellentétben a zároknál látott protokollokkal), de ha baj lenne, akkor agresszívan közbelép (**ABORT**).

Akkor jó, ha ritkán lesz **ABORT**, ha valószínűleg kevés lesz a sorosítási probléma.

Fő elv: minden tranzakciónak van egy időbélyege: $t(T_i)$ a T_i tranzakcióé. Az időbélyegek egyediek, növekvő sorrendben adja ki őket az ütemező, ahogy indulnak a tranzakciók.

Az ütemező célja: az időbélyegek növekvő sorrendjéhez tartozó soros ütemezéssel azonos hatású ütemezést enged csak lefutni, minden olyan kérést letilt (és a megfelelő tranzakciót **ABORT**-álja), ami ez ellen tesz.

Például, ha $t(T_1) = 120$, $t(T_2) = 90$ és $t(T_3) = 130$, akkor a cél a $T_2T_1T_3$ soros sorrenddel azonos hatású ütemezés.

Az időbélyeges tranzakciókezelés szabályai

Megkülönböztetünk írás és olvasás műveletet, továbbá minden A adatelemhez hozzárendelünk egy olvasási és egy írási időt ($r(A), w(A)$), melyek jelentése:

- $r(A)$ = a legnagyobb olyan $t(T_i)$, amire igaz, ahogy T_i olvasta már A -t

Az időbélyeges tranzakciókezelés szabályai

Megkülönböztetünk írás és olvasás műveletet, továbbá minden A adatelemhez hozzárendelünk egy olvasási és egy írási időt ($r(A)$, $w(A)$), melyek jelentése:

- $r(A)$ = a legnagyobb olyan $t(T_i)$, amire igaz, ahogy T_i olvasta már A -t
- $w(A)$ = a legnagyobb olyan $t(T_i)$, amire igaz, ahogy T_i írta már A -t

Az időbélyeges tranzakciókezelés szabályai

Megkülönböztetünk írás és olvasás műveletet, továbbá minden A adatelemhez hozzárendelünk egy olvasási és egy írási időt ($r(A)$, $w(A)$), melyek jelentése:

- $r(A)$ = a legnagyobb olyan $t(T_i)$, amire igaz, ahogy T_i olvasta már A -t
- $w(A)$ = a legnagyobb olyan $t(T_i)$, amire igaz, ahogy T_i írta már A -t

Az ütemező mit csinál, hogy kikényszerítse az időbélyegek szerinti növekvő soros ütemezés hatását?

Az időbélyeges tranzakciókezelés szabályai

Megkülönböztetünk írás és olvasás műveletet, továbbá minden A adatelemhez hozzárendelünk egy olvasási és egy írási időt ($r(A)$, $w(A)$), melyek jelentése:

- $r(A)$ = a legnagyobb olyan $t(T_i)$, amire igaz, ahogy T_i olvasta már A -t
- $w(A)$ = a legnagyobb olyan $t(T_i)$, amire igaz, ahogy T_i írta már A -t

Az ütemező mit csinál, hogy kikényszerítse az időbélyegek szerinti növekvő soros ütemezés hatását?

- minden induló tranzakciónak legenerál egy időbélyeget, egyedit, növekvően, ez lesz a tranzakció egész futása alatt az ő időbélyege

Az időbélyeges tranzakciókezelés szabályai

Megkülönböztetünk írás és olvasás műveletet, továbbá minden A adatelemhez hozzárendelünk egy olvasási és egy írási időt ($r(A)$, $w(A)$), melyek jelentése:

- $r(A)$ = a legnagyobb olyan $t(T_i)$, amire igaz, ahogy T_i olvasta már A -t
- $w(A)$ = a legnagyobb olyan $t(T_i)$, amire igaz, ahogy T_i írta már A -t

Az ütemező mit csinál, hogy kikényszerítse az időbélyegek szerinti növekvő soros ütemezés hatását?

- minden induló tranzakciónak legenerál egy időbélyeget, egyedit, növekvően, ez lesz a tranzakció egész futása alatt az ő időbélyege
- ha a T tranzakció bármit csinálni szeretne egy A adategységgel, akkor mielőtt ezt megengedné, megvizsgálja $t(T)$, és $r(A)$ illetve $w(A)$ kapcsolatát és a következőképpen cselekszik.

Szabályok

1. Ha T olvasná A -t, de $t(T) < w(A)$, akkor ABORT T (mert egy nagyobb időbélyegű, azaz T után következő tranzakciónak már megengedte, hogy írja)

Szabályok

1. Ha T olvasná A -t, de $t(T) < w(A)$, akkor ABORT T (mert egy nagyobb időbélyegű, azaz T után következő tranzakciónak már megengedte, hogy írja)
2. Ha T írná A -t, de $t(T) < r(A)$, akkor ABORT T (mert egy nagyobb időbélyegű, azaz T után következő tranzakciónak már megengedte, hogy olvassa)

Szabályok

1. Ha T olvasná A -t, de $t(T) < w(A)$, akkor ABORT T (mert egy nagyobb időbélyegű, azaz T után következő tranzakciónak már megengedte, hogy írja)
2. Ha T írná A -t, de $t(T) < r(A)$, akkor ABORT T (mert egy nagyobb időbélyegű, azaz T után következő tranzakciónak már megengedte, hogy olvassa)
3. Ha T olvasná A -t, $t(T) \geq w(A)$, de $t(T) < r(A)$, akkor T olvashatja A -t és $r(A)$ marad, ami volt és persze $w(A)$ is (mert ugyan egy nagyobb időbélyegű tranzakciónak már megengedtük, hogy olvassa A -t, de ez nem baj, ettől még kijöhet a kívánt soros ütemezés hatása)

Szabályok

1. Ha T olvasná A -t, de $t(T) < w(A)$, akkor ABORT T (mert egy nagyobb időbélyegű, azaz T után következő tranzakciónak már megengedte, hogy írja)
2. Ha T írná A -t, de $t(T) < r(A)$, akkor ABORT T (mert egy nagyobb időbélyegű, azaz T után következő tranzakciónak már megengedte, hogy olvassa)
3. Ha T olvasná A -t, $t(T) \geq w(A)$, de $t(T) < r(A)$, akkor T olvashatja A -t és $r(A)$ marad, ami volt és persze $w(A)$ is (mert ugyan egy nagyobb időbélyegű tranzakciónak már megengedtük, hogy olvassa A -t, de ez nem baj, ettől még kijöhet a kívánt soros ütemezés hatása)
4. Ha T írná A -t, $t(T) \geq r(A)$, de $t(T) < w(A)$, akkor nem történik meg az írás, de nem is lesz ABORT T se és $r(A)$ és $w(A)$ marad, ami volt (mivel egy nagyobb időbélyegű tranzakciónak már megengedtük, hogy írja A -t, ezért a kívánt soros hatásban úgyse látszódik ez az írás)

Szabályok

1. Ha T olvasná A -t, de $t(T) < w(A)$, akkor ABORT T (mert egy nagyobb időbélyegű, azaz T után következő tranzakciónak már megengedte, hogy írja)
2. Ha T írná A -t, de $t(T) < r(A)$, akkor ABORT T (mert egy nagyobb időbélyegű, azaz T után következő tranzakciónak már megengedte, hogy olvassa)
3. Ha T olvasná A -t, $t(T) \geq w(A)$, de $t(T) < r(A)$, akkor T olvashatja A -t és $r(A)$ marad, ami volt és persze $w(A)$ is (mert ugyan egy nagyobb időbélyegű tranzakciónak már megengedtük, hogy olvassa A -t, de ez nem baj, ettől még kijöhet a kívánt soros ütemezés hatása)
4. Ha T írná A -t, $t(T) \geq r(A)$, de $t(T) < w(A)$, akkor nem történik meg az írás, de nem is lesz ABORT T se és $r(A)$ és $w(A)$ marad, ami volt (mivel egy nagyobb időbélyegű tranzakciónak már megengedtük, hogy írja A -t, ezért a kívánt soros hatásban úgyse látszódik ez az írás)
5. Ha T olvasná vagy írná A -t, és $t(T) \geq w(A)$ és $t(T) \geq r(A)$, akkor engedjük és $r(A)$ illetve $w(A)$ változik, attól függően, hogy írás vagy olvasás történt

Példa

Legyenek a tranzakciók időbélyegei $t(T_1) = 20$, $t(T_2) = 10$ (vagyis cél a T_2T_1 hatása) és tekintsük az alábbi kérésorozatot:

READ₂(A), READ₁(A), WRITE₁(C), WRITE₂(C), WRITE₂(A)

Példa

Legyenek a tranzakciók időbélyegei $t(T_1) = 20$, $t(T_2) = 10$ (vagyis cél a T_2T_1 hatása) és tekintsük az alábbi kérésorozatot:

READ₂(A), READ₁(A), WRITE₁(C), WRITE₂(C), WRITE₂(A)

Hogyan változnak az olvasási és írási idők (kezdetben nullák) és mit csinál az ütemező?
Lesz-e ABORT?

Példa

Legyenek a tranzakciók időbélyegei $t(T_1) = 20$, $t(T_2) = 10$ (vagyis cél a T_2T_1 hatása) és tekintsük az alábbi kérésorozatot:

$READ_2(A)$, $READ_1(A)$, $WRITE_1(C)$, $WRITE_2(C)$, $WRITE_2(A)$

Hogyan változnak az olvasási és írási idők (kezdetben nullák) és mit csinál az ütemező?
Lesz-e ABORT?

Kérés	r(A)	w(A)	r(C)	w(C)	Magyarázat
	0	0	0	0	kezdetben minden nulla
$READ_2(A)$	10	0	0	0	5. eset $\Rightarrow$ mehet
$READ_1(A)$	20	0	0	0	5. eset $\Rightarrow$ mehet
$WRITE_1(C)$	20	0	0	20	5. eset $\Rightarrow$ mehet
$WRITE_2(C)$	20	0	0	20	4. eset $\Rightarrow$ nem mehet, de nincs ABORT se
$WRITE_2(A)$	20	0	0	20	2. eset $\Rightarrow$ ABORT T_2

Megjegyzések

1. A szabályok 4. pontjánál (ahol nem volt se ABORT, se írás) egyes források ABORT-ot rendelnek el. Ennek oka, hogy az általunk definált szabályok alkalmazása esetén előfordulhat a következő kellemetlen jelenség:
Ha az a T_i tranzakció, aki beállította $w(A)$ értékét (aminél az írni akaró T tranzakció időbélyege kisebb) esetleg ABORT-ál és emiatt vissza kell csinálni T_i összes hatását, akkor T hatásának látszania kellene, de nem fog, pedig T lefutott hiba nélkül.

Megjegyzések

1. A szabályok 4. pontjánál (ahol nem volt se ABORT, se írás) egyes források ABORT-ot rendelnek el. Ennek oka, hogy az általunk definált szabályok alkalmazása esetén előfordulhat a következő kellemetlen jelenség:
Ha az a T_i tranzakció, aki beállította $w(A)$ értékét (aminél az írni akaró T tranzakció időbélyege kisebb) esetleg ABORT-ál és emiatt vissza kell csinálni T_i összes hatását, akkor T hatásának látszania kellene, de nem fog, pedig T lefutott hiba nélkül. Ha a 4.pont esetén ABORT-ot rendelünk el, akkor ez a gond nincsen. Vannak azonban technikák, amikkel akkor is meggátolható ez a jelenség, ha úgy járunk el, ahogy megadtuk a 4. pontnál a tennivalókat (most nem nézzük, hogy mik ezek a technikák), ezért nem kell az ABORT ebben az esetben.

Megjegyzések

1. A szabályok 4. pontjánál (ahol nem volt se ABORT, se írás) egyes források ABORT-ot rendelnek el. Ennek oka, hogy az általunk definált szabályok alkalmazása esetén előfordulhat a következő kellemetlen jelenség:
Ha az a T_i tranzakció, aki beállította $w(A)$ értékét (aminél az írni akaró T tranzakció időbélyege kisebb) esetleg ABORT-ál és emiatt vissza kell csinálni T_i összes hatását, akkor T hatásának látszania kellene, de nem fog, pedig T lefutott hiba nélkül. Ha a 4.pont esetén ABORT-ot rendelünk el, akkor ez a gond nincsen. Vannak azonban technikák, amikkel akkor is meggátolható ez a jelenség, ha úgy járunk el, ahogy megadtuk a 4. pontnál a tennivalókat (most nem nézzük, hogy mik ezek a technikák), ezért nem kell az ABORT ebben az esetben.
2. Az időbélyeges módszer a zárhasználat alternatívája. Az időbélyeges módszernél ha sok az ABORT, akkor sokat kell majd dolgoznunk a visszaállítással (ezért akkor javasolt, ha kevés a közös elemeken történő írás);

Megjegyzések

1. A szabályok 4. pontjánál (ahol nem volt se ABORT, se írás) egyes források ABORT-ot rendelnek el. Ennek oka, hogy az általunk definált szabályok alkalmazása esetén előfordulhat a következő kellemetlen jelenség:
Ha az a T_i tranzakció, aki beállította $w(A)$ értékét (aminél az írni akaró T tranzakció időbélyege kisebb) esetleg ABORT-ál és emiatt vissza kell csinálni T_i összes hatását, akkor T hatásának látszania kellene, de nem fog, pedig T lefutott hiba nélkül. Ha a 4.pont esetén ABORT-ot rendelünk el, akkor ez a gond nincsen. Vannak azonban technikák, amikkel akkor is meggátolható ez a jelenség, ha úgy járunk el, ahogy megadtuk a 4. pontnál a tennivalókat (most nem nézzük, hogy mik ezek a technikák), ezért nem kell az ABORT ebben az esetben.
2. Az időbélyeges módszer a zárhasználat alternatívája. Az időbélyeges módszernél ha sok az ABORT, akkor sokat kell majd dolgoznunk a visszaállítással (ezért akkor javasolt, ha kevés a közös elemeken történő írás); a záruk hátránya pedig az, hogy karban kell tartani a zártáblát és a korlátozások miatt sok lehet a várakozás és a holtpont.

Megjegyzések

1. A szabályok 4. pontjánál (ahol nem volt se ABORT, se írás) egyes források ABORT-ot rendelnek el. Ennek oka, hogy az általunk definált szabályok alkalmazása esetén előfordulhat a következő kellemetlen jelenség:
Ha az a T_i tranzakció, aki beállította $w(A)$ értékét (aminél az írni akaró T tranzakció időbélyege kisebb) esetleg ABORT-ál és emiatt vissza kell csinálni T_i összes hatását, akkor T hatásának látszania kellene, de nem fog, pedig T lefutott hiba nélkül. Ha a 4.pont esetén ABORT-ot rendelünk el, akkor ez a gond nincsen. Vannak azonban technikák, amikkel akkor is meggátolható ez a jelenség, ha úgy járunk el, ahogy megadtuk a 4. pontnál a tennivalókat (most nem nézzük, hogy mik ezek a technikák), ezért nem kell az ABORT ebben az esetben.
2. Az időbélyeges módszer a zárhasználat alternatívája. Az időbélyeges módszernél ha sok az ABORT, akkor sokat kell majd dolgoznunk a visszaállítással (ezért akkor javasolt, ha kevés a közös elemeken történő írás); a zárok hátránya pedig az, hogy karban kell tartani a zártáblát és a korlátozások miatt sok lehet a várakozás és a holtpont.
3. Vannak még más módszerek is a sorosíthatóság elérésére, pl. érvényesítés.

Időbélyegek ↔ zárok

Egyik se jobb egyértelműen, mint a másik. Van, hogy mind a kettő ugyanazokat a kéréseket hagyja lefutni:

- (a) Ha T_2 előbb indul, mint T_1 , akkor a $READ_2(B)$, $READ_1(A)$, $WRITE_1(C)$, $WRITE_2(C)$ műveletsort egy időbélyegesen dolgozó ütemező nem hagyja lefutni, mert a T_2T_1 soros sorrenddel ez nem lesz azonos hatású. Viszont RLOCK/WLOCK zárolás esetén van olyan legális zárkérés, amit az ütemező sorosíthatónak fog találni.

Időbélyegek ↔ záruk

Egyik se jobb egyértelműen, mint a másik. Van, hogy mind a kettő ugyanazokat a kéréseket hagyja lefutni:

- (a) Ha T_2 előbb indul, mint T_1 , akkor a $READ_2(B)$, $READ_1(A)$, $WRITE_1(C)$, $WRITE_2(C)$ műveletsort egy időbélyegesen dolgozó ütemező nem hagyja lefutni, mert a T_2T_1 soros sorrenddel ez nem lesz azonos hatású. Viszont RLOCK/WLOCK zárolás esetén van olyan legális zárkérés, amit az ütemező sorosíthatónak fog találni.
- (b) A $READ_1(A)$, $WRITE_2(A)$, $WRITE_1(A)$, $WRITE_1(B)$, $WRITE_2(B)$, $WRITE_3(A)$ műveletsort, bárhogy is kérjük a zárat legálisan, nem hagyja lefutni egy RLOCK/WLOCK zárat használó ütemező (T_2 és T_1 között mindkét irányban lesz él a sorosítási gráfban), de időbélyeggel lefut ez a műveletsor.

Védekezés hibák ellen, helyreállítás

Alapprobléma: nem fut le valamelyik tranzakció (sérül az atomiság) és emiatt inkonzisztens lesz az adatbázis.

Védekezés hibák ellen, helyreállítás

Alapprobléma: nem fut le valamelyik tranzakció (sérül az atomiság) és emiatt inkonzisztens lesz az adatbázis.

Ennek okai lehetnek:

1. tranzakcióhiba, programhiba
2. ütemező által elrendelt ABORT (holtpont vagy sorosíthatóság miatt)
3. rendszerhiba: belső tár sérül
4. médiahiba: háttértár is sérül

Védekezés hibák ellen, helyreállítás

Alapprobléma: nem fut le valamelyik tranzakció (sérül az atomiság) és emiatt inkonzisztens lesz az adatbázis.

Ennek okai lehetnek:

1. tranzakcióhiba, programhiba
2. ütemező által elrendelt ABORT (holtpont vagy sorosíthatóság miatt)
3. rendszerhiba: belső tár sérül
4. médiahiba: háttértár is sérül

Cél mindegyik esetben az, hogy újra konzisztens állapotba hozzuk az adatbázist (visszacsinálás vagy befejezés) úgy, hogy a tartósság megmaradjon: ha egy tranzakció már befejezte a munkáját, akkor annak hatása ne vesszen el.

Védekezés hibák ellen, helyreállítás

Alapprobléma: nem fut le valamelyik tranzakció (sérül az atomiság) és emiatt inkonzisztens lesz az adatbázis.

Ennek okai lehetnek:

1. tranzakcióhiba, programhiba
2. ütemező által elrendelt ABORT (holtpont vagy sorosíthatóság miatt)
3. rendszerhiba: belső tár sérül
4. médiahiba: háttértár is sérül

Cél mindegyik esetben az, hogy újra konzisztens állapotba hozzuk az adatbázist (visszacsinálás vagy befejezés) úgy, hogy a tartósság megmaradjon: ha egy tranzakció már befejezte a munkáját, akkor annak hatása ne vesszen el.

Az utolsó fajta hibával nem foglalkozunk, erre a szokásos eljárások mennek (archiválás, duplikálás).

Alapfogalmak

Feltevés, hogy a végig lefutott tranzakciók konzisztens állapotból konzisztens állapotba viszik az adatbázist, ezért baj csak akkor lehet, ha félbemaradnak.

Alapfogalmak

Feltevés, hogy a végig lefutott tranzakciók konzisztens állapotból konzisztens állapotba viszik az adatbázist, ezért baj csak akkor lehet, ha félbemaradnak.

Fontos eszköz a hiba utáni helyreállításban:

COMMIT pont: az a pont, amikor a tranzakció minden érdemi munkával megvan, programhiba vagy ütemező miatt ABORT már biztos nem lehet.

Alapfogalmak

Feltevés, hogy a végig lefutott tranzakciók konzisztens állapotból konzisztens állapotba viszik az adatbázist, ezért baj csak akkor lehet, ha félbemaradnak.

Fontos eszköz a hiba utáni helyreállításban:

COMMIT pont: az a pont, amikor a tranzakció minden érdemi munkával megvan, programhiba vagy ütemező miatt ABORT már biztos nem lehet. Nem biztos, hogy ekkor minden hatása látszik is már a tranzakciónak, lehet, hogy nincs minden írása véglegesítve, de minden készen áll már erre.

Alapfogalmak

Feltevés, hogy a végig lefutott tranzakciók konzisztens állapotból konzisztens állapotba viszik az adatbázist, ezért baj csak akkor lehet, ha félbemaradnak.

Fontos eszköz a hiba utáni helyreállításban:

COMMIT pont: az a pont, amikor a tranzakció minden érdemi munkával megvan, programhiba vagy ütemező miatt ABORT már biztos nem lehet. Nem biztos, hogy ekkor minden hatása látszik is már a tranzakciónak, lehet, hogy nincs minden írása véglegesítve, de minden készen áll már erre.

Fontos fogalom még:

Piszkos adat: Olyan adat, amit még nem COMMIT-ált tranzakció (azaz olyan, aki még meghalhat) írt az adatbázisba.

Alapfogalmak

Feltevés, hogy a végig lefutott tranzakciók konzisztens állapotból konzisztens állapotba viszik az adatbázist, ezért baj csak akkor lehet, ha félbemaradnak.

Fontos eszköz a hiba utáni helyreállításban:

COMMIT pont: az a pont, amikor a tranzakció minden érdemi munkával megvan, programhiba vagy ütemező miatt ABORT már biztos nem lehet. Nem biztos, hogy ekkor minden hatása látszik is már a tranzakciónak, lehet, hogy nincs minden írása véglegesítve, de minden készen áll már erre.

Fontos fogalom még:

Piszkos adat: Olyan adat, amit még nem COMMIT-ált tranzakció (azaz olyan, aki még meghalhat) írt az adatbázisba. Ha ilyet olvas egy másik tranzakció, akkor baj lehet, ha az első ABORT-ál, de a második nem.

T_1	T_2
LOCK(A)	
READ(A)	
$A := A + 100$	
WRITE(A)	
LOCK(B)	
UNLOCK(A)	
	LOCK(A)
	READ(A)
	$A := A \cdot 25$
READ(B)	
	WRITE(A)
	COMMIT
	UNLOCK(A)
$B := \frac{B}{A}$	
↓	
ABORT	

Példa piszkos adatból eredő hibára zárolásos ütemezés esetén (persze időbélyegekkel is van ilyen):

Ha az osztáskor A értéke éppen 0, akkor T_1 ABORT-ál, és emiatt sok baj lesz:

T_1	T_2
LOCK(A)	
READ(A)	
$A := A + 100$	
WRITE(A)	
LOCK(B)	
UNLOCK(A)	
	LOCK(A)
	READ(A)
	$A := A \cdot 25$
READ(B)	
	WRITE(A)
	COMMIT
	UNLOCK(A)
$B := \frac{B}{A}$	
↓	
ABORT	

Példa piszkos adatból eredő hibára zárolásos ütemezés esetén (persze időbélyegekkel is van ilyen):

Ha az osztáskor A értéke éppen 0, akkor T_1 ABORT-ál, és emiatt sok baj lesz:

- B -n zár marad, ezt fel kell oldani

T_1	T_2
LOCK(A)	
READ(A)	
$A := A + 100$	
WRITE(A)	
LOCK(B)	
UNLOCK(A)	
	LOCK(A)
	READ(A)
	$A := A \cdot 25$
READ(B)	
	WRITE(A)
	COMMIT
	UNLOCK(A)
$B := \frac{B}{A}$	
↓	
ABORT	

Példa piszkos adatból eredő hibára zárolásos ütemezés esetén (persze időbélyegekkel is van ilyen):

Ha az osztáskor A értéke éppen 0, akkor T_1 ABORT-ál, és emiatt sok baj lesz:

- B -n zár marad, ezt fel kell oldani
- T_1 félig futott csak le, amit eddig számolt, azt vissza kell csinálni

T_1	T_2
LOCK(A)	
READ(A)	
$A := A + 100$	
WRITE(A)	
LOCK(B)	
UNLOCK(A)	
	LOCK(A)
	READ(A)
	$A := A \cdot 25$
READ(B)	
	WRITE(A)
	COMMIT
	UNLOCK(A)
$B := \frac{B}{A}$	
↓	
ABORT	

Példa piszkos adatból eredő hibára zárolásos ütemezés esetén (persze időbélyegekkel is van ilyen):

Ha az osztáskor A értéke éppen 0, akkor T_1 ABORT-ál, és emiatt sok baj lesz:

- B -n zár marad, ezt fel kell oldani
- T_1 félig futott csak le, amit eddig számolt, azt vissza kell csinálni
- T_2 rossz adatot olvasott (mert a T_1 által A -ba beleírt értéket visszavontuk), így T_2 -t is vissza kell csinálni

T_1	T_2
LOCK(A)	
READ(A)	
$A := A + 100$	
WRITE(A)	
LOCK(B)	
UNLOCK(A)	
	LOCK(A)
	READ(A)
	$A := A \cdot 25$
READ(B)	
	WRITE(A)
	COMMIT
	UNLOCK(A)
$B := \frac{B}{A}$	
↓	
ABORT	

Példa piszkos adatból eredő hibára zárolásos ütemezés esetén (persze időbélyegekkel is van ilyen):

Ha az osztáskor A értéke éppen 0, akkor T_1 ABORT-ál, és emiatt sok baj lesz:

- B -n zár marad, ezt fel kell oldani
- T_1 félig futott csak le, amit eddig számolt, azt vissza kell csinálni
- T_2 rossz adatot olvasott (mert a T_1 által A -ba beleírt értéket visszavontuk), így T_2 -t is vissza kell csinálni

Összességében ebben az esetben T_1 és T_2 minden hatását ki kell irtani a DB-ből.

T_1	T_2
LOCK(A)	
READ(A)	
$A := A + 100$	
WRITE(A)	
LOCK(B)	
UNLOCK(A)	
	LOCK(A)
	READ(A)
	$A := A \cdot 25$
READ(B)	
	WRITE(A)
	COMMIT
	UNLOCK(A)
$B := \frac{B}{A}$	
↓	
ABORT	

Példa piszkos adatból eredő hibára zárolásos ütemezés esetén (persze időbélyegekkel is van ilyen):

Ha az osztáskor A értéke éppen 0, akkor T_1 ABORT-ál, és emiatt sok baj lesz:

- B -n zár marad, ezt fel kell oldani
- T_1 félig futott csak le, amit eddig számolt, azt vissza kell csinálni
- T_2 rossz adatot olvasott (mert a T_1 által A -ba beleírt értéket visszavontuk), így T_2 -t is vissza kell csinálni

Összességében ebben az esetben T_1 és T_2 minden hatását ki kell irtani a DB-ből.

Ha esetleg közben még mások is olvasták a T_1 vagy a T_2 által írt értékeket, akkor **lavina**: egymás után kell ABORT-okat elrendelni a tranzakciónál piszkos adatból eredő hiba miatt.

Megoldások piszkos adat és lavina ellen

Különböző megoldások a tranzakcióhibákból (programhiba vagy rendszer általi ABORT) származó problémákra:

- Olyan tranzakciótól, aki nem COMMIT-ált, nem olvasunk. (Nem olvasunk olyan értéket, amit olyan tranzakció írt, akinek még nem volt COMMIT).

Megoldások piszkos adat és lavina ellen

Különböző megoldások a tranzakcióhibákból (programhiba vagy rendszer általi ABORT) származó problémákra:

- Olyan tranzakciótól, aki nem COMMIT-ált, nem olvasunk. (Nem olvasunk olyan értéket, amit olyan tranzakció írt, akinek még nem volt COMMIT).
- Hagyjuk, hogy minden tranzakció azt csinálja, amit akar, ha lavina lesz, akkor majd megoldjuk (UNDO protokoll, nem lesz részletesen, de létezik)

Megoldások piszkos adat és lavina ellen

Különböző megoldások a tranzakcióhibákból (programhiba vagy rendszer általi ABORT) származó problémákra:

- Olyan tranzakciótól, aki nem COMMIT-ált, nem olvasunk. (Nem olvasunk olyan értéket, amit olyan tranzakció írt, akinek még nem volt COMMIT).
- Hagyjuk, hogy minden tranzakció azt csinálja, amit akar, ha lavina lesz, akkor majd megoldjuk (UNDO protokoll, nem lesz részletesen, de létezik)
- Zárolási protokollt kényszerítünk a tranzakciókra, ami biztosítja, hogy nem lesz piszkos adatból probléma, lavina:

szigorú 2PL:

★ 2PL

Megoldások piszkos adat és lavina ellen

Különböző megoldások a tranzakcióhibákból (programhiba vagy rendszer általi ABORT) származó problémákra:

- Olyan tranzakciótól, aki nem COMMIT-ált, nem olvasunk. (Nem olvasunk olyan értéket, amit olyan tranzakció írt, akinek még nem volt COMMIT).
- Hagyjuk, hogy minden tranzakció azt csinálja, amit akar, ha lavina lesz, akkor majd megoldjuk (UNDO protokoll, nem lesz részletesen, de létezik)
- Zárolási protokollt kényszerítünk a tranzakciókra, ami biztosítja, hogy nem lesz piszkos adatból probléma, lavina:

szigorú 2PL:

- ★ 2PL
- ★ DB-be írás csak COMMIT után

Megoldások piszkos adat és lavina ellen

Különböző megoldások a tranzakcióhibákból (programhiba vagy rendszer általi ABORT) származó problémákra:

- Olyan tranzakciótól, aki nem COMMIT-ált, nem olvasunk. (Nem olvasunk olyan értéket, amit olyan tranzakció írt, akinek még nem volt COMMIT).
- Hagyjuk, hogy minden tranzakció azt csináljon, amit akar, ha lavina lesz, akkor majd megoldjuk (UNDO protokoll, nem lesz részletesen, de létezik)
- Zárolási protokollt kényszerítünk a tranzakciókra, ami biztosítja, hogy nem lesz piszkos adatból probléma, lavina:

szigorú 2PL:

- ★ 2PL
- ★ DB-be írás csak COMMIT után
- ★ zárok elengedése csak írás után

Szigorú 2PL protokoll

Tétel. *Ha mindegyik tranzakció a szigorú 2PL protokollt követi, akkor az ütemezés sorosítható lesz és lavinamentes.*

Bizonyítás: Mivel a tranzakciók követik a 2PL protokollt, ezért az ütemezés sorosítható lesz.

Szigorú 2PL protokoll

Tétel. *Ha mindegyik tranzakció a szigorú 2PL protokollt követi, akkor az ütemezés sorosítható lesz és lavinamentes.*

Bizonyítás: Mivel a tranzakciók követik a 2PL protokollt, ezért az ütemezés sorosítható lesz. Azért lesz lavinamentes is, mert egy T_i tranzakció csak akkor olvashatja egy másik T_j tranzakció írását, ha T_j már elengedte a zárat, de az meg csak COMMIT után lehet, amikor T_j már biztos nem száll el.

Szigorú 2PL protokoll

Tétel. *Ha mindegyik tranzakció a szigorú 2PL protokollt követi, akkor az ütemezés sorosítható lesz és lavinamentes.*

Bizonyítás: Mivel a tranzakciók követik a 2PL protokollt, ezért az ütemezés sorosítható lesz. Azért lesz lavinamentes is, mert egy T_i tranzakció csak akkor olvashatja egy másik T_j tranzakció írását, ha T_j már elengedte a zárat, de az meg csak COMMIT után lehet, amikor T_j már biztos nem száll el.

Megjegyzések:

1. Elég az írások, a COMMIT és a zárkérések sorrendjét figyelni, ahhoz hogy jó ütemezés legyen és ráadásul ezt minden tranzakció meg tudja maga tenni, nem kell a többire figyelnie.

Szigorú 2PL protokoll

Tétel. *Ha mindegyik tranzakció a szigorú 2PL protokollt követi, akkor az ütemezés sorosítható lesz és lavinamentes.*

Bizonyítás: Mivel a tranzakciók követik a 2PL protokollt, ezért az ütemezés sorosítható lesz. Azért lesz lavinamentes is, mert egy T_i tranzakció csak akkor olvashatja egy másik T_j tranzakció írását, ha T_j már elengedte a zárat, de az meg csak COMMIT után lehet, amikor T_j már biztos nem száll el.

Megjegyzések:

1. Elég az írások, a COMMIT és a zárkérések sorrendjét figyelni, ahhoz hogy jó ütemezés legyen és ráadásul ezt minden tranzakció meg tudja maga tenni, nem kell a többire figyelnie.
2. Mivel írás csak COMMIT után van, nem kell azzal sem bajlódni, hogy visszagörgessük az elszállt tranzakciókat, mert ezeknek még úgysem látszik semmi hatásuk.